

КРАСИМИР ВЕЛКОВ

МОНЕТАТА

chitanka.info

В необичайно горещата априлска вечер, там където силуетите на уличните лампи се кръстосваха боязливо, до видимите само за някой усърдно маршируващ мравешки поток пътеки рохкава пръст, младият партиен активист Стражаров намери своята щастлива златна монета. Устременият си ход той забави доста по-рано, когато по нещастно стечение на обстоятелствата спретнатият му и ненатрапчиво скроен панталон бе ненадейно обялн от лепкава, почти мастилена на меката оловна светлина на залеза, субстанция. За миг Стражаров изгуби присъствие на духа и повдигна треперещата си ръка в другарски жест на обърканост, но посредством ехидно озъбената физиономия на преминаващата административна кола и хипнотично премигващите сигнални светлини, младият партиен активист проумя липсата на какъвто и да диверсантски характер у тази неоспоримо дяволична течност, която на всичко отгоре вече започваше да се стича към фабричната гордост на първомайския завод вдъхнал живот на обувките му. Стражаров унило проследи пъплещата сянка на колата, която като умираща акула пореше през огледалната симетрия на гордите социалистически сгради-гиганти, и продължи с преплетени крачки, силно присвит до излъчващата мъдър хлад външна стена на Министерството на тежката промишленост, докато припряно разгъваше носната си кърпа и със съжаление посягаше с нея към обезцветената долна част на левия си крачол. Почти отвесни, огнено-жълтите лъчи на залязващото небесно тяло пронизваха равните, бетонни плочи на разслоените наоколо покриви. Лениви, вълнисти облаци бавно пълзяха към трепкация зенит на слънчевото тяло, спокойно протягащи разредените си пипала, които ярките стълбове светлина разсичаха и слепите дири се кълбяха във въртопи от сажди, сякаш наелектризирани от безредните слънчеви колони. Неумолимо настъпващите виолетови езици, с които нощта щеше да застели замлъкващата София, чертаеха причудливи спирали по солидните прозорци на онези сгради от Ларгото, към които Стражаров изпружи врат, след като със съжаление установи, че носната му кърпа е споделила съдбата на панталоните и не би послужила за нищо повече от придагък на двата пръста, с които продължаваше да я дели от сигурна смърт на дъното на някой смет кош. Ноздрите му се разшириха в опит да поемат от внезапно появилия се въздушен приток, който се спускаше и побутваше неспокойно синкавия мрак към

приземните етажи на величествените здания. В един неспокоен, статичен миг, сградите заприличаха на футуристични бяло-сини подводници и като че ли те извървяваха стъпките на Стражаров, а той бе закотвен, унил кораб-призрак сред всевиждащите талази от бетон, разделен в тъмната и светлата си половина от нажежена до червено права линия, която се изстрелваше и прескачаше мълниеносно през откритите пространства, за да се стовари с конвейерната си целеустременост и да издълбае огнения си жлеб в прииждащите монолитни блокове с прозорци за очи. От тази ненавременна игра на природните стихии, Стражаров почувства, че му примаява и още повече заби пети в лъскавите мраморни плочи. Двете министерства по знак спряха своя ход и младият мъж потърка запотеното си чело с opakото на свободната си длан. Омаломощен зави по „Руски“ и полъхът на падналия ниско в короните и сърцевината на дърветата вятър, захвърли купчина липов цвят върху ризата му и с критичната помпозност на някой чуждестранен художник успя да го примами и принуди машинално да забърше дяволските цветчета от чистата си риза, в резултат на което на дясната страна, точно под колосаната яка избиха весели жълтеникави петна. Това ново злочесто събитие съвсем обърка партийният активист и той, забравил всякакво приличие, ядно стисна с две ръце помътнялата си носна кърпа. Анаида никога нямаше да му обърне внимание. Младежът мъчително преглътна и разкриви в гримаса непривлекателното си, ъгловато лице. Да става каквото ще. Чертежите са в него, ще ѝ ги предаде с тъжен поглед, който непременно ще предизвика у нея разбиране, и достойно ще се оттегли през тесните, сиви стъпала надолу през етажите на единствения вход в кооперацията, в която я бяха настанили. Временно. Щом решението узря в съзнанието на Стражаров, малкото динамо, което задвижваше психо-моторните му функции и се грижеше за необремененото му трудово съзнание, превключи оборотите и забравил за малко несгодите си, той бе окрилен от ирационалните искри на надеждата, прехвърчащи на малки, дружелюбни стада, привлечени от изкуствения светлик на уличните лампи и разбиващи се в причудливи сини пламъци, обрамчващи неприлично наболата брада на младия мъж. Точно тази своя набола брада Стражаров потърка с хъс, и привеждайки себе си и злосъстния си платнен антураж в състояние на готовност, се размина с безименната актриса от онези филми, чиято жанрова

разновидност носеше звучното и гордо послание на соцреализма, но за него представляваха цяла нова вселена на чието изучаване и възхваляване, той се бе посветил с отдадеността и крайното отношение, присъщо на всички млади. Стражаров разбира се изобщо не забеляза прегърбената, облечена в театрално дълга черна драперия старица, която се сливаше с катранните сенки и само случайните отблясъци на кръжащите дискове светлина, изливани от лампите, се докосваха до сивата ѝ сплъстена коса и с почти недоловимо съскане се разпръскваха във вечерния въздух. Тя винаги играеше доблестната старица от антифашистката съпротива, която или зверовете от РО2, или тези — истинските зверове в ролята на вълци, мечки и побеснели кучета, разкъсваха на парчета и обагряха лентата с народната кръв, която извира от пръстта на безкрайните родни земи и се влива в бетонобъркачките, за да заздравя блоковете, под които ще почиват честните. На предния ден актрисата умря наистина за първи и последен път в живота си. Подсъдими на грубата и набързо скована дъсчена скамейка на времето, биха били две ръждиви отсенки — кичури от косата на съдбата, небрежно захвърлени от последната през необятния ѝ мраморен балкон, разпрострял се на милиони километри, поддържан от три колони съзвездия — пазителят на звездната делта между Сириус и непознатата тогава черна дупка „Сталь“. И двете сенки имат незаслужено бедно родословно дърво за твърде важната роля, която играят на планетата Земя от големия социалистически взрив насам. Съдбата е това същество, в чиито коси са вплетени съвършени копия на безброй нишки от всички възможни филмови ленти в познатата Вселена (непознатата Вселена е обект на всички млади учени в красивите им фосфоресциращи престилки, неуморно трудещи се под царството на бетонния си саркофаг). В очите на Съдбата плуват сиво-черни прастари океани, на чието дъно милиарди риби-картографи стенат беззвучно в очакване на следващото ѝ мигване, раждащо стройни армии от синьо-зелени облаци. Лицето ѝ е набраздена восьчна палитра с безброй информационни платки, изобразяващи всички мисловни полета и споените връзки между всеки аксон, набъбнал от правилно, грешно или самоубийствено решение на всяка сложна материя в слънчевата система. Съдбата е самотна. Разходките по безкрайния, бял балкон са единственото ѝ развлечение между скучните офис часове и пиенето на чай със слънчевия регент.

Сърдита на цялото знание, в което се къпеше, Съдбата отрязва косата си. Пепеляво жълтите ѝ къдрици дълго се лутаха в студения космос, някои покриха невидими планети и посърваха, бавно разяждани от виолетовите им морета, други задушаваша цели астероидни системи, оплитайки ги в усойните си спирали. Две от тях обаче прогориха земната атмосфера. Две сенки, които сега стоят усмихнати — всяка в своята половина на дървената пейка и в своята половина на съзнателното съществуване, със своя аромат, а пред тях е трупът на старицата.

— Пак беше там преди мен — замислено отрони Старостта.

— Не е ли винаги обратното? — Младостта покри покри прозрачното си лице с грапавите си зелени длани и погледна дяволито през пръсти. Винаги бяха там по едно и също време. Без значение дали някой беден духов музикант от незнаен квартален оркестър умираше сам в наетата си ергенска стая, споходен от етилови илюзии за красив, огромен площад с бляскави черни павета, в които да се отразяват веселите медни копчета на костюма му, без значение дали някой клоун от съветски цирк чупи врата си, изпълнявайки своя невъзможно смешен номер пред притихналата, жадна за кръв публика, без значение дали бягащият сред увяхващите есенни дървета скитник ще се предаде на тичащите по следите му кучета в изгладени, изрядни униформи и с оголени жълти резци. Младостта — с нейните три реда зъби, тежкия аромат на арогантна несигурност и купчините печеливши лотарийни билети, залепени по тялото, дрехите и косата, и Старостта — с нейната беззъба паст и помътняло лице, по което изгревът отдавна не е пропълзявал, с нейната изтощена руска батерия и изкривен гръбнак, губещ се в безкрая, по който наредените неонов лампи пукат и гаснат пред погледа на прелитащите аеронавти и техните блестящи в златно илюминатори. Двете сили, които не споделят нищо освен личното си безсмъртие и умората си от скучната, церемониална работа, както и кратките минути, в които стоят в покритата си с хиляди лакти прах хотелска стая и съзерцават на стоп кадър най-добрият ход на *der König des Schachs*. Ход, с който Ласкер излъгал смъртта. Ход, който прогаря тлеещи огнени дупки в телевизора им и пръска стъклата на прозорците им на ярки бодливи искри.

Младостта се обърна и с известно подозрение огледа старицата, която безмълвно шареше с очи — единствената незасегната част от

нервната ѝ система, обхваната от ступор.

— Дали ще доведе и други?

— Може би.

— Шофьорът на онзи камион се оказа чудесен избор, нали?

— Аз я дръпнах за краката в най-удобния момент.

Младостта изсъска оглушително и вдигна тънка сива папка, валяща се небрежно до масата със старицата. В тази папка се криеше всяка секунда от съществуването ѝ — формалният дневник на живота на някоя си Елизавета Димитрова. Секундите бяха отбелязани с кърваво червен, а действията съпътстващи ги — с почти изтрит безличен машинописен черен шрифт. Старостта въздъхна и с насмешка потри ръце.

— Ще я върнем изпитателно. Появи ли се с други, ще я оставим за постоянно. — Приблужи се бавно до старицата и покри лицето ѝ с перушинестите си пръсти. Младостта примлясна.

— Стани.

Старицата стана и съсредоточено се отправи напред към най-тъмния ъгъл на пространството. Миг по-късно вече завиваше по Леге. Десет минути усърден, ритмичен и привидно неестествен за възрастта ѝ ход, я отведоха до мястото, където припотеният Стражаров отново бе спрял, за да прецени възможностите си. Никой от двамата не извърна поглед, нито прекрати заниманието си, както възпитанието, приклецило двама самотни пешеходци сред свечеряваща се улица, изисква. Звънът, отекнал по паважа, придружен от смущаващо силен смях и повеи шепот, сепна младия мъж, който се заозърта с приведена глава. Не. И тук никакви диверсанти. Само някакъв неопределен предмет проблясваше кръгло и примамливо до еkleктически издържания парапет. Точно този предмет твърде скоро щеше да унесе Стражаров в халюциногните си примки, които се разливаха, разтегляха и изсмукваха човешкия мозък подобно голям, златен октопод. Примките нетърпеливо записукаха, когато старицата се изгуби от улицата, пристъпвайки като сърдит, умиращ прилеп неспособен да чуе никой — дори себе си. С напълно обезоръжено съзнание, очарован от вибрациите, които монетата натрапваше усърдно в ушните му мембрани, той коленичи, забравил за Анаида, чертежите и смачканата си, почерняла кърпа. Няколко мига просто наблюдаваше монетата, търкулнала се небрежно между миниатюрната арка от бетон и като че

ли левитираше присмехулно върху пространството, без да губи блясъка си от пръстта и лазещите армии инсекти. В безредна ръкавица наоколо лежаха прерязани стръкове трева и сълзяха встрани от кръглото късче злато. Стражаров посегна и с треперещи ръце повдигна монетата. Приблужи я бавно до устните си и внимателно изстреля струя въздух към нея. От ръба ѝ се отрониха няколко червени звезди и с гневен стон паднаха върху останалите незасегнати стръкове трева. На няколко места тревата пламна мигновено и тънки пушеци дим се извиха весело към ноздрите на Стражаров. Отвратен и отрезвен от тази явна мистификация, той бързо скочи, стисна в длан монетата и побърза да се отдалечи от подскачащите пламъци. Реши да съкрати максимално емоционалните трепети, в които би се въвлякъл, използвайки вече установения маршрут, включващ малки, тъмни и преки улици, затова когато усети, че монетата пари в ръката му, я пхна в джоба на панталона си и пое по дълъг, отлично осветен неназован булевард. Пътят му значително увеличаваше дължината си, но приятната, смекчаваща настроението хладина, която най-сетне бе настъпила, както и фактът, че Анаида разсеяно му бе споменала за снощната визитация на летецът Гаврилов — несъмнено в по-късен час дори от този, в който той планираше своето гръмко обяснение в любов, успяха да породят статично чувство за душевен уют у вече претърпелия твърде много премеждия за една вечер млад мъж. Почти танцувални стъпки замениха плахия му вървеж и увереността му прозираше изпод изцапаните му дрехи. Стражаров всъщност не носеше чертежите в себе си, а искрено се надяваше те да се превърнат в повод за поне още една среща с момичето, в което бе така влюбен. Макар да не знаеше почти нищо за нея, освен че е родена под щастлива звезда — успяла да вземе софийско гражданство за нула време, както и да започне работа в редакцията на „Трудов Ден“ без връзки, или по взаимни ангажименти, Стражаров олицетворяваше свободните от партийната си заетост и учението си минути, с мисли за нея — мисли, които винаги разтваряха у него целия спектър на огненото зарево, хладния и свеж провинциален въздух (когато посещаваше далечни или близки роднини), и тежката промишлена миризма на индустриалните райони на заспиващия град, и го караха да мечтае. Анаида очевидно притежаваше чарът и обаянието способни да привлекат разнородни мъжки екземпляри, готови на социални жертви, за да проведат

разговор с нея на кафе, боза или при повече късмет — в безличната, бледозелена кооперация. Летецът Гаврилов, от когото Стражаров така силно се боеше и към когото изпитваше срамна ненавист, въпреки класово споделените им убеждения, които Гаврилов като че ли с лека насмешка подмяташе пред младия студент при всеки удобен случай. Дори унесенят и вечно намръщен курсов ръководител, Ставрев, засияваше щом пред очите му се изпречеше красивото и спретнато момиче. Стражаров не питаеше особени симпатии към никой от противниците си и в моментите, в които ясно проличаваше неравенството им, той бе готов да лежи с часове на леглото си, обърнал гръб на света и ядно вперен във вече пожълтялата от белотата на стената му и изпаренията, нахлували дълго на талази в стаята му, фотография на Георги Димитров в цял ръст — 1933 година, оправдан по всички обвинения, усмихнат и доволен, а слънцето — греещо като гигантска червена лампа зад остро очертаната му фигура. Монетата прогаряше джоба му, но Стражаров вече не усещаше нищо и потъна в безрадостен монолог. Около него се стрелкаха шумни автомобилни колони, блестеше светлинна сигнализация, спускаха се тръбовидни неоновии реклами и пищяха с весели трели „Вижте ни!“, когато покрай тях минеше човек, заблуден гълъб или дори само игриви струи вятър. Градът изливаше последните за това денонощие енергийни кофи в зъбчатото си колело — пълни с разноцветната изстискана пот на многохилядните работни единици, и караше времето да се забавя и размива, а тропотът, ръмженето на двигатели и пукането на толкова много електрически заряди, да стихва до равен ромон — като от най-отдалеченото море на планетата. Стражаров прескачаше невидими червено-бели бариери и се спускаше по тракащите стъпала на несъществуващи фабрики, понесен към крайната цел, индикирана от светещите диоди по петите му. Оставаха му не повече от десетина минути до блоковия комплекс, където щеше да предложи кървящото си сърце си на очертаната на меката входна светлина Анаида, когато монетата проговори.

— Глупак — изписука тя.

Стражаров се облеци, но въпреки всичко бе разбрал откъде идва този тайнствен, приглушен глас — притисна джоба си за миг и побърза да извади блестящото парче, за да го огледа преди да попита строго:

— Какво си въобразявате — помисли и добави по-тихо — другарко?

— Глупак — повтори монетата с глас като от хиляди стържещи стругове.

Стражаров веднага разбра, че срещу него стои опасен противник и смени тактиката.

— Не Ви ли е срам? — попита с по-мек тон.

— Срам ли? Вие тук какво... докато те там, а? — монетата завибрира и Стражаров можеше да се закълне, че това поражда у него сравнения със смях, толкова остър и кисел, че чак понечи да заслони малко бляскавия кръг, за да не се разпадне на малки кръвни телца от скрибуцането на монетната усмивка.

— Не ви разбрах.

— Вие тук градите комунизъм, нали? Да не съм объркал измерението? — додаде монетата.

— А защо в мъжки род? — бе поразен Стражаров и добави — Градим бъдещето си, разбира се. Вие за кое измерение говорите?

Монетата завибрира отново и Стражаров изтръпна.

— Тук създавате комунизъм, а от другата страна издигат отново градовете си. И мразите тях, а те — вас. Защо ви е комунизъм — омразата е еднаква навсякъде. А и ти скоро ще умреш — настъпи дълга вибрация, от която на Стражаров му се повдигна и понечи да изхвърли монетата, когато от последните й думи, дошли под формата на злокобен шепот, косите му се изправиха и това го накара против волята и според инстинктите му, да стисне здраво монетата.

— Тук се борим за равенство и братство — жално извика Стражаров, не съвсем убеден, че ще успее да забрави всичко това, когато най-сетне отmine. Оставаше една дълга и добре осветена улица — неговият коз срещу лудостта, която бавно пълпеше между него и монетата, гъста и сладникава.

— Презирате — непреклонна бе политически активната монета — строите мостове, но рушите всичко около тях. Скоро тук ще е там, но вас вече няма да ви има, само децата ви ще бродят из руините и ще пият кръв от банкоматите и пот от един друг.

— От кое? — Стражаров разсеяно броеше кошовите за смет по улицата и вече бе съзрял своето спасение, когато монетата издаде силен звук, който отекна с разрушителна сила в главата му.

— Ти изобщо не ме слушаш! Не разбираш ли, че сме еднакви — аз и ти. Моят път от окопите, в джоба на убит войник, до космоса — в служба на съдбата и ти — от своята малка клетка до подредените комини, които трошат и смилат костите на братята ти час по час. Аз и ти сме едно цяло — аз съм продукт, а ти жертва, но капиталът роди и двама ни — монетата зафъфли страховито, но точно когато Стражаров победоносно посягаше да я захвърли в сива, смачкана кофа на края на улицата, довърши с отегчен, делови тон — Просто си върша работата, нищо лично.

Тежка въздушна вълна помете застиналия в нещо средно между недоумение и триумф Стражаров и го отблъсна от хладния, безопасен тротоар право в прегръдките на гънещия се асфалт, бавно разяждащ дрехите му със смолистия си огън. Форсира двигател и два изцъклени фара се зададоха в галоп през другия край на улицата. Като цяла влакова композиция от ада идваше огромен камион и носеше със себе си греещ облак от фини зрънца смърт. Младият мъж затвори очи миг преди звярът от метал и гума да го обгърне и си помисли „Дано отвъд е комунизъм!“ Спирачките завиха с тътнещ свистеж и камионът се закова пред застиналия сгърчен ембрион по чиито жълтеникави вени вече не течеше никаква кръв — червеното сърце, оголено и сухо, бе побеляло. Шофьорът отвори с трясък вратата си и се провеси през прозореца с изплезен език. В студеното огледало за странично виждане, се отразяваха чертите на юношата Никсън — после шофьорът бавно свали маската си и загниващата плът на безкожото лице бързо се скри в сигурната тъмнина на купето. Камионът потегли и завлече облаците прах със себе си, а равномерният му, бодър мотор се надпреварваше с бумтенето на всички турбини по дългия, раиран от черни и червени ивици път.

— Пак пристигаш преди мен.

— А не е ли тъкмо обратното?

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.